

**Position paper Natuurmonumenten
Rondetafelgesprek Wolf
4 april 2024**

Geachte Kamerleden,

Natuurmonumenten is verheugd dat de wolf spontaan is teruggekeerd naar Nederland. Dit laat zien dat natuur **veerkrachtig** is als we zorgen dat ze weer de **ruimte** krijgt. Het past ook in ons streven naar een **natuurinclusieve samenleving**, waarin een gezonde natuur en een schone leefomgeving de basis vormen voor een gezonde en florerende maatschappij. Ook de wolf maakt hier onderdeel van uit en daar zullen we als Natuurmonumenten ook voor gaan staan. Dat is onze morele plicht als natuurbeheerder, dat verwachten de 900.000-plus mensen uit onze groene achterban.

Steun aan gedupeerden

Echter, het is Natuurmonumenten niet ontgaan dat de terugkeer van de wolf ook een **schaduwkant** heeft. De wolf is van niemand, gaat zijn eigen weg en loopt daarbij door het landschap waar ook wij in wonen, werken en recreëren. Dat kan schuren, soms heftig. Een wolf maakt geen onderscheid tussen vee en wilde prooidieren, vertoont soms nieuwsgierig gedrag naar mensen of steekt een weg over zonder naar links of rechts te kijken. We kennen allemaal de verhalen en beelden die daarbij horen. Dat raakt ons ook en we vinden dan ook dat de maatschappij en, in het bijzonder, de overheid **naast de gedupeerden moet staan** om steun te bieden en oplossingen te vinden. Oplossingen moeten wel gebaseerd zijn op **wetenschappelijke kennis**, op een door deskundigen opgestelde feitenbasis. Die kennis is er en biedt ons perspectief op een toekomst waarin het mogelijk is om samen te leven met de wolf.

Grenzen trekken voor de wolf

Een samenleving in een landschap waar wilde dieren als de wolf een plek hebben, vereist dat we ruimte bieden, maar ook **grenzen trekken**. We hebben een gezamenlijke opgave om de wolf te leren dat **vee geen gemakkelijke prooi** is en om de wolf **schuw te houden**. Het sleutelwoord hierbij is: **preventie**. Ik hoef u niet uit te leggen dat voorkomen beter (en uiteindelijk goedkoper) is dan genezen. Vee zal beschermd moeten worden tegen aanvallen van de wolf. Wolven die ongewenst gedrag vertonen, moeten afgeschrikt worden. Het publiek moet op basis van feiten worden voorgelicht.

Preventie werkt

We werken als terreinbeheerder intensief samen met onze boerenpachters, met herders en kuddebeheerders, met onze burens en recreanten om de wolf te leren dat er grenzen zijn. Dit doen we onder andere door onze rasters wolfwerend te maken, door schaapskuddes in een nachtkraal te laten overnachten, door te werken met kuddebeschermingshonden, door onze kuddes grote grazers weerbaar te maken tegen wolvenaanvallen* en door het publiek voor te lichten over de aanwezigheid van wolven. En we doen dit nog voordat de wolf in ons gebied is aangekomen of tot een aanval is overgegaan. We hebben gezien dat **deze aanpak werkt**, mits die met de grootste zorgvuldigheid wordt toegepast. Bij het plaatsen van wolfwerende rasters is een voldoende niet genoeg, het moet uitmuntend. Dat **vraagt tijd, geld en moeite van dierhouders**. En die moeten hier niet alleen voor staan!

* <https://www.naturetoday.com/intl/nl/nature-reports/message/?msg=28872>

Prioriteit 1: Zorg voor preventie

Oproepen tot het afschieten van wolven als reactie op **maatschappelijke onrust** helpt niet bij het bieden van bescherming aan schapen en ander vee: er kan zo weer een andere wolf komen als er geen deugdelijke raster staat. Het aantreffen van dode schapen in je weiland is een drama, laat daar geen misverstanden over bestaan. Laten we zorgen dat er meer deugdelijke rasters komen om de dieren te beschermen. **Afschot kan pas als goede rasters of andere preventieve maatregelen hebben gefaald**; dat is de juridische werkelijkheid. Ook bij een lagere beschermde status blijft dat de lijn. En ook bij een toekomstig scenario met populatiebeheer. Of er nu 8 of, zoals GS van Gelderland voorstelde, maximaal 80 wolven op de Veluwe mogen leven: elke wolf kan in potentie overgaan tot een aanval op vee en dus moet vee beschermd zijn. **Ondersteun, waardeer en geef aandacht** aan de dierhouders die deze stap zetten. Want we zien in de praktijk **nog onvoldoende bereidheid** om preventieve maatregelen te treffen. Dit moet beter. Het treffen van de juiste preventieve maatregelen moet op termijn een voorwaarde zijn voor het verkrijgen van een tegemoetkoming in de schade. De verzekering keert na een inbraak ook niet uit als de deur niet op slot was.

Prioriteit 2: Zorg voor een gezonde populatie

Een andere belangrijke opdracht is te zorgen voor een **gezonde internationale wolvenpopulatie** en gezamenlijke afspraken te maken over wolvenmanagement. Als we die situatie, samen met onze buurlanden weten te bereiken, dan ontstaat er juridisch een nieuwe situatie. Kijk naar de **bever**, ook een zwaar beschermde soort. De bever populatie in Limburg is gezond wat maakt dat de gereedschapskist bij schade ruimer is. Via een **escalatieladder**, die altijd start bij preventie, is afschot een middel dat bij de bever in specifieke situaties in Limburg al jaarlijks wordt toegepast.

Krachtiger beleid

We doen daarom een klemmend beroep op de (rijks-)overheid om het beleid veel krachtiger ter hand te nemen.

- Zorg als rijksoverheid ervoor dat het subsidiëren en faciliteren van wolfwerende rasters **ruimhartig, landsdekkend en proactief** wordt ingezet door provincies. Dit moet ook dekkend zijn voor de arbeid en het langjarig onderhoud welke gepaard gaan met het wolfwerend maken van rasters. Ondersteun de provincies hierin ook financieel.
- **Professionaliseer en concentreer de ondersteuning en voorlichting** ten behoeve van dierhouders. In België heeft een **door de centrale overheid gesteunde aanpak** zijn waarde bewezen. Hier zijn betaalde krachten ingezet om een grote gemeenschap van vrijwilligers in te zetten om dierhouders te informeren en in het veld te helpen met het aanbrengen van gesubsidieerde wolfwerende rasters. Dit heeft mede bijgedragen aan een indrukwekkende daling van het aantal aanvallen op vee.
- **Werk samen met de overheden van buurlanden in NW-Europa** om te komen tot gezamenlijke afspraken over de bescherming en het beheer van de wolvenpopulatie. Zet vaart achter de gezamenlijke vaststelling en monitoring van de Staat van Instandhouding (gezondheid van de populatie). Dat is een voorwaarde om te kunnen ingrijpen.

Afschot: Nee, tenzij

Terreinbeheerders hanteren een *Nee, tenzij* beleid voor afschot van wild, maar wij zijn **niet principieel tegen het afschieten van dieren**, dus ook niet van de wolf. Bij probleemwolven kan afschot effectief zijn. Afschot van een wolf die herhaald een goed geplaatst raster weet te passeren, is voor ons aanvaardbaar. Dat vraagt wel om goede afspraken, heldere definities en gedegen bewijsvoering. Daarin voorziet het (nieuwe) IPO Wolvenplan, ook binnen de

huidige beschermingsstatus. Het helpt niet als provincies proberen buiten dit plan om hun eigen beleid te bepalen en eigenstandig de regels te veranderen. Dat is een doodlopende weg.

Maatschappelijk draagvlak

Tot slot. Wij hebben als terreinbeheerder steeds met vooruitziende blik geprobeerd te handelen naar de komst van de wolf en dat heeft zijn vruchten afgeworpen. Maar ook wij worden soms verrast door de nieuwe werkelijkheid. We kunnen terugkijken in het verleden, we kunnen over de landsgrenzen kijken, maar we zullen in Nederland samen moeten optrekken en leren hoe we weer kunnen samenleven met de wolf. **Laten we maatschappelijke onrust ombuigen naar maatschappelijk draagvlak** voor de wolf. Door naar elkaar te luisteren, zorgen te erkennen, feiten te delen, preventief te handelen en bovenal wolven te leren dat er grenzen zijn. Ik sluit af met het belangrijkste principe:

Preventie moet altijd aan de basis staan van iedere oplossing.

Met vriendelijke groet,

Niels Gilissen
Fauna-ecoloog Natuurmonumenten